

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Helsingissä,

22 päivänä toukokuuta 1984

Lausunto n:o 3

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on 12 päivänä huhtikuuta 1984 eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt valtiovarainvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 38 työttömyysturvalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Valtiovarainvaliokunta on perehtynyt hallituksen esitykseen lähinnä siltä osin kuin sillä katsotaan olevan välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia ja käsitellyt ensisijaisesti hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta. Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallitus ehdottaa, että tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyen toteutettaisiin työttömien toimeentuloturva koskeva kokonaisuudistus, jonka tarkoituksena on parantaa erityisesti pitkäaikaistyöttömien asemaa työttömyysetuuksien tasoa korottamalla ja saattamalla etuudet veronalaisiksi, päivärahan saamisen edellytysten yhtenäistäminen, hallinnon uudistaminen sekä muutoksenhaikujärjestelmän kehittäminen.

Ehdotuksen mukaan työttömyysturvana maksettava etuus olisi työttömyyspäiväraha. Päivärahaa voisi saada Suomessa asuva työtön työnhakija, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon.

Perusturva muodostuisi tasasuuruudesta tarveharkintaisesta peruspäivärahasta. Sen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaisivat kansaneläkelaitoksen sosiaalivakuutuslaitokset. Peruspäiväraha olisi kuntaryhmästä riippumatta 70 markkaa päivässä. Peruspäivärahan saajalle, jolla olisi huolettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi, maksettaisiin päivärahaa korotettuna lapsikorotuksella, jonka suuruus yhdestä lapsesta olisi 12 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta yhteensä 20 markkaa. Hallitus ilmoittaa lisäksi erikseen selvitettävän perusturvan tarveharkinnan tarpeellisuuden ja kehittämistarpeet.

Työttömyysturvauudistukseen sisältyvän ansioturvan eli vakuutusmuotoisen, ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan toimeenpanosta huolehtisivat edelleen työttömyyskassat, joista säädettaisiin työttömyyskassalaissa. Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuisi peruspäivärahan suuruudesta perusosasta, joka olisi 70 markkaa, lisätyn ansio-osalla. Tämän suuruus olisi 45 prosenttia päiväpalkan ja peruspäivärahan erotuksesta 6 300 markan taitekohtaan saakka. Tulojen mukaan asteittain alenevan korvausasteen toteuttamiseksi otettaisiin taitekohdan ylittävistä lisätuloista huomioon 20 prosenttia. Ylikompensoitoiden välttämiseksi päiväraha saisi kuitenkin olla enintään 90 prosenttia päiväpalkasta mahdollisine lapsikorotuksineen. Ansioon suhteutettu päiväraha alenisi esityksen mukaan 100 työttömyyspäivän jälkeen 25 prosenttia, ei kuitenkaan perusosaa ja mahdollisia lapsikorotuksia alemmaksi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työttömyysavustukset ja -korvaukset ovat verovapaita. Sairaus-, tapaturma- ja liikennevakuutuslakien nojalla suoritettavat etuudet, jotka ovat korvausta ansiotulon vähentymisestä, on saatettu veronalaiseksi tuloksi vuoden 1982 alusta. Tällöin etuudet saatettiin samaan verotusasemaan kuin niiden korvaama ansiotulo ja nettokorvaustaso saatiin näin riippumattomaksi korvausajasta ja muista tuloista. Yhdenmukaisesti tämän kanssa olisi myös työttömyysturvalain nojalla maksettava työttömyyspäiväraha saatettava veronalaiseksi tuloksi. Hallituksen esitykseen sisältyy tätä koskeva tulo- ja varallisuusverolain muutosehdotus.

Suoritettaessa veronalaista työttömyysetuutta vakuutetulle toimitettaisiin ennakonpidätys verohallituksen erikseen vahvistamien laskentaperusteiden mukaan. Ennakonpidätyksen suorittaisi perusturvan osalta kansaneläkelaitos ja ansioturvan osalta työttömyyskassa tai etuuden välittävä

rahalaitos. Hallituksen tarkoituksena on tarvittaessa antaa erikseen ennakoperintää koskevia säännösehdotuksia.

Työttömyysturvauudistus on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset valtiovarainvaliokunnan toimialaan kuuluvilta osiltaan tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt omalta osaltaan asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tältä osin hyväksymistä. Samalla valiokunta toteaa, että eräiden edunsaajien nettotulotaso saattaa eräissä tapauksissa alentua aikaisemman lainsäädännön mukaisesta korvaustasosta, minkä vuoksi valiokunta edellyttää, että lainsäädännön soveltamisen vaikutuksia selvitetään ja tarvittaessa ryhdytään ilmenevien epäkohtien poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainvaliokunta viitaten hallituksen esityksen perusteluissa olevaan ilmoitukseen, jonka mukaan hallituksen tarkoituksena on tarvittaessa antaa erikseen ennakoperintää koskevia säännös-

ehdotuksia, korostaa sen tärkeyttä, että työttömyysturvauudistuksen astuessa voimaan ennakoperintäjärjestelmä välittömästi toimii siten, että kaikkien työttömyysturvaetujen saajien ennakonpidätys mahdollisimman tarkasti vastaa asianomaisen lopullista verotusta. Valiokunta edellyttää, että tarvittavat lainsäädännön muuttamista tarkoittavat esitykset annetaan pikaisesti eduskunnalle ja että eri viranomaiset tiedottavat tehokkaasti uudistuksen sisällöstä ja ennakonpidätysjärjestelmästä kansalaisille. Hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta siitä, miten valtion, kuntien ja seurakuntien välinen verotulojen lisäyksen jakaminen oikeudenmukaisesti eri veronsaajille käytännössä toteutetaan, minkä vuoksi valiokunta ei tässä vaiheessa ota kantaa uudistuksen rahoitukseen.

Valiokunta pyydettyä lausuntonaan kunnioittaen esittää,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset olisi valtiovarainvaliokunnan toimialaan kuuluvilta osiltaan hyväksyttävä muuttamattomina.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Pertti Salolainen

Arvo J. Kämppi

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Muurman, jäsenet Alppi, Joutsenlahti, Linna, Malm, Martikainen, Mäki-Hakola, Poutanen, Rosnell, Rönholm, Surakka, Suti-

nen, Tenhiälä (osittain), Tuovinen (osittain) ja Vainio sekä varajäsenet Lahti-Nuuttila (osittain), Pekkarinen (osittain), Piipari, Rusanen, Sasi, Savolainen ja Vepsäläinen.

Eriävä mielipide

Valiokunnan lausunnossa on jätetty lausumatta monista oleellisista puutteista, joita hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin liittyy.

Hallituksen esityksessä ei ole selvitetty, mikä vaikutus sillä olisi esimerkiksi moniin muihin ansiosidonnaisiin etuuksiin. Valtiontaloudellisia vaikutuksia laskettaessa ei ole esitetty, miten vaikuttaa toisaalta työttömyyseläkeikärajan nostaminen 60 vuoteen muina kuin ensimmäisenä vuotena ja miten toisaalta vaikuttaa esitystä väistämättömästi seuraava valtion työvoimaviranomaisten hallintokulujen kasvu.

Esityksessä laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta lasketaan veronalaiseksi tuloksi muun ohessa työllisyyskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutustuki. Esitykseen ei ole kuitenkaan liitetty ehdotusta kyseisen lain muut-

tamiseksi, joten hallituksen esityksen vaikutuksia ei voida näiltä osin arvioida.

Hallituksen esitys lisäisi kuntien verotuloja; tämä lisäys on esityksen mukaan tarkoitus ohjata takaisin valtiolle korottamalla julkisen sektorin ja kirkon työnantajien sosiaaliturvamaksua. Tästäkin ovat lopulliset arviot tehtävissä vasta hallituksen asiaa koskevan lakiehdotuksen tullessa eduskunnalle. Valiokunnan lausunnossa ei ole selvitetty työttömyysturvana maksettavan etuuden verollepanon vaikutusta mahdollisiin nettoetuuksien alenemisiin siltä osin, kuin lakiin esitetty suojaäännös ei niitä poista.

Näillä perusteilla katsomme, että sosiaalivaliokunnan tulee mietinnössään poistaa hallituksen esitykseen sisältyvät epäkohdat ja estää etuuksien aleneminen.

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 1984

Osmo Vepsäläinen

Irma Rosnell

Ulla-Leena Alppi

